

Belastingrecht

Bronnenboek

Mr. Paul Bles

juridischjuist.info

Serienummer:

Licentie:

Voor het activeren van de licentie kijk op pagina 8 van dit boek.

Te activeren tot:

Colofon

Uitgeverij: Edu'Actief b.v.
0522-235235
info@edu-actief.nl
www.edu-actief.nl

Auteur: Mr. Paul Bles
Cartoons: Remco Brouwer
Omslagfoto: Erik Karst Fotografie

Titel: Belastingrecht
ISBN: 978 90 3724 478 6

Tweede, herziene druk

© Edu'Actief b.v. 2018

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in compilatiewerken op grond van artikel 16 Auteurswet kan men zich wenden tot de Stichting PRO (www.stichting-pro.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Edu'Actief, te vinden op www.edu-actief.nl.

Inhoud

Voorwoord	7
Afkortingen	9
1. Inleiding belastingrecht	11
1.1 Inleiding	11
1.2 Belastingmoraal	13
1.3 Belastingen: inkomstenbron nummer 1	15
1.4 Geschiedenis	15
1.5 Belastingen en tariefstelsels	16
1.6 Belastingen: definitie	18
1.7 Belastingen: manieren van onderscheid	20
1.8 Belastingrecht als rechtsgebied	23
1.9 Materieel en formeel belastingrecht	23
1.10 Legaliteitsbeginsel	24
1.11 Belastingbeginselen	24
1.12 Bronnen van belastingrecht	25
1.13 Opzet van dit boek	30
1.14 Samenvatting	30
1.15 Kernbegrippen	31
1.16 Vragen en opdrachten	34
2. Inkomstenbelasting	37
2.1 Inleiding	37
2.2 Belastingsubjecten	38
2.3 Binnenlands belastingplichtigen	38
2.4 Buitenlands belastingplichtigen	39
2.5 Heffing van de inkomstenbelasting	39
2.6 Wet IB 2001: het boxenstelsel	42
2.7 Box 1: inkomen uit werk en woning	43
2.8 Box 2: winst uit aanmerkelijk belang	61
2.9 Box 3: inkomen uit sparen en beleggen	62
2.10 Rangorderegeling	73
2.11 Aangifte en formulieren	74
2.12 Samenvatting	74
2.13 Kernbegrippen	75
2.14 Vragen en opdrachten	78

3.	Loonbelasting	83
3.1	Inleiding	83
3.2	Ruim loonbegrip	85
3.3	Wet op de loonbelasting 1964	86
3.4	Werknemer	86
3.5	Inhoudingsplichtige	87
3.6	Het belastingobject: loon	87
3.7	Loon in natura	90
3.8	Privégebruik auto	90
3.9	Milieubescherming	90
3.10	Loon van de directeur-grotaandeelhouder	90
3.11	Pensioen	91
3.12	Aftrekbare kosten of vrije vergoedingen	92
3.13	Jaaropgave	92
3.14	Samenvatting	93
3.15	Kernbegrippen	94
3.16	Vragen en opdrachten	96
4.	Vennootschapsbelasting	99
4.1	Inleiding	99
4.2	Klassiek stelsel	100
4.3	Belastingobject: winst	101
4.4	Tarief	101
4.5	Aangifte en aanslag	102
4.6	Dividendbelasting	103
4.7	Samenvatting	103
4.8	Kernbegrippen	103
4.9	Vragen en opdrachten	105
5.	Omzetbelasting	107
5.1	Inleiding	107
5.2	Belastbaar feit	108
5.3	Wanneer omzetbelasting?	108
5.4	Diensten	109
5.5	Belastingsubject	112
5.6	Belastingobject: heffingsgrondslag	112
5.7	Tarief	112
5.8	Het lage tarief	113
5.9	Het nultarief	113
5.10	Vrijgestelde prestaties	113
5.11	Aftrek van voorbelasting	114
5.12	Boekhoudverplichting	118
5.13	Kleineondernemersregeling (KOR)	118
5.14	Tijdvakbelasting en aangiftebelasting	120
5.15	Samenvatting	120
5.16	Kernbegrippen	121
5.17	Vragen en opdrachten	123

6.	Heffingen door lagere overheden	127
6.1	Inleiding	127
6.2	Wettelijke basis	128
6.3	Onroerendezaakbelasting	128
6.4	Reinigingsheffing (afvalstoffenheffing en reinigingsrecht)	130
6.5	Rioolheffing (rioolrechten)	130
6.6	Hondenbelasting	131
6.7	Precariobelasting	131
6.8	Baatbelasting	132
6.9	Reclamebelasting	132
6.10	Parkeerbelasting	132
6.11	Toeristen- en forensenbelasting	133
6.12	Kwijtschelding	133
6.13	Bezwaarprocedure bij de gemeente	133
6.14	Waterschapsbelasting	134
6.15	Samenvatting	135
6.16	Kernbegrippen	135
6.17	Vragen en opdrachten	137
7.	Erfbelasting en schenkbelasting	139
7.1	Inleiding	139
7.2	Erfbelasting	140
7.3	Tariefgroepen en vrijstellingen	142
7.4	Schenkbelasting	145
7.5	Tariefgroepen	146
7.6	Samenvatting	147
7.7	Kernbegrippen	148
7.8	Vragen en opdrachten	149
8.	Overdrachtsbelasting, assurantiebelasting, kansspelbelasting en accijns	151
8.1	Inleiding	151
8.2	Overdrachtsbelasting	152
8.3	Niet alle verkrijgingen zijn belast	153
8.4	Tarief	154
8.5	Assurantiebelasting	154
8.6	Vrijstellingen	154
8.7	Tarief	155
8.8	Kansspelbelasting	155
8.9	Accijns	155
8.10	Samenvatting	156
8.11	Kernbegrippen	156
8.12	Vragen en opdrachten	157

9.	Formeel belastingrecht	159
9.1	Inleiding	159
9.2	Drie wetten met betrekking tot het formele belastingrecht	160
9.3	Verschillende manieren van heffing	161
9.4	Aanslag- en aangiftebelastingen	161
9.5	Aanslagbelastingen	161
9.6	Aangifte en aanslag	162
9.7	Termijnen	165
9.8	Twee bijzondere aanslagen	165
9.9	Aangiftebelastingen	166
9.10	Fiscale boeten	167
9.11	Samenvatting	169
9.12	Kernbegrippen	170
9.13	Vragen en opdrachten	172
10.	Invordering	175
10.1	Inleiding	175
10.2	Invordering	175
10.3	Handhaving	176
10.4	Betaling en invordering	177
10.5	Dwanginvordering	177
10.6	Tenuitvoerlegging	177
10.7	Uitstel van betaling	178
10.8	Invorderingsrente	178
10.9	Verplichtingen belastingplichtige	178
10.10	Fiscale boeten	178
10.11	Samenvatting	178
10.12	Kernbegrippen	179
10.13	Vragen en opdrachten	181
11.	Rechtsbescherming	183
11.1	Inleiding	183
11.2	Wettelijke regeling	183
11.3	Belastingrecht en de Awb	184
11.4	Besluit	184
11.5	Besluit en belanghebbende	184
11.6	Het stelsel	185
11.7	Algemene aspecten van de bezwaar- en beroepsprocedure	186
11.8	De bezwaarprocedure	188
11.9	De beroepsprocedure	189
11.10	Voorlopige voorziening	192
11.11	Hoger beroep	193
11.12	Cassatie	194
11.13	Samenvatting	195
11.14	Kernbegrippen	195
11.15	Vragen en opdrachten	198
	Register	201

Voorwoord

Dit is de tweede, herziene druk van het *Bronnenboek Belastingrecht*, dat hoort bij de methode Juridischjuist.info, de methode voor de volgende opleidingen:

- Juridisch-administratief dienstverlener (niveau 4)
- Medewerker human resource management (HRM) (niveau 4).

Wat is dit voor een boek?

Dit *Bronnenboek Belastingrecht* is een inleiding in het Nederlandse belastingrecht. Het is toegespitst op de juridische opleidingen in het mbo, maar door de opzet is dit boek ook bij veel andere opleidingen zeer bruikbaar. Bij het samenstellen van de inhoud heb ik mij specifiek gericht op het kwalificatiedossier Juridisch-administratieve beroepen en de examenmatrijzen van Stichting Praktijkleren. Soms zijn enkele onderwerpen toegevoegd waar dat nodig was voor een compleet beeld van het onderwerp. De docent kan uiteraard kiezen de toegevoegde onderdelen al dan niet te behandelen.

Taal, duidelijkheid en volledigheid

Op grond van mijn ervaring in het mbo heb ik het soms lastige taalgebruik in het belastingrecht afgestemd op de doelgroep: de mbo-student. Daardoor is dit boek zeer leesbaar geworden. Ik heb soms gekozen voor een heldere formulering, waardoor wel eens een detail achterwege is gelaten voor de leesbaarheid. Maar steeds heb ik er wel naar gestreefd compleet te zijn.

Indeling van het boek

Na een inleidend hoofdstuk over belastingen heb ik de belangrijkste belastingsoorten behandeld: de inkomstenbelasting, de loonbelasting, de vennootschapsbelasting en de omzetbelasting. Daarna komt een aantal lokale belastingen, de erfbelasting en schenkbelasting en de belangrijkste belastingen van rechtsverkeer aan de orde. Ten slotte heb ik de nodige aandacht besteed aan het formele belastingrecht, waaronder de invordering en het stelsel van rechtsbescherming. Met behulp van de vragen en opdrachten aan het slot van elk hoofdstuk kun je vaststellen of je de leerstof op toepassingsniveau beheerst.

Opdrachten

Naast de vele opdrachten in dit boek kun je op de methodesite www.juridischjuist.info extra vragen, opdrachten en casussen vinden, waaronder verwerkingsopdrachten die je in staat stellen om te oefenen met de stof. Daarnaast is er per bronnenboek een ontwikkelingsgerichte toets beschikbaar waarmee je je kunt voorbereiden op het SPL-examen. Bij het verschijnen van dit boek zullen ook oefeningen worden toegevoegd om te oefenen met het invullen van aangiftes voor de inkomstenbelasting en voor de omzetbelasting.

Wijzigingen in deze druk

Deze druk van het *Bronnenboek Belastingrecht* bevat weer veel wijzigingen ten opzichte van de vorige druk. Natuurlijk heb ik alle hoofdstukken aangepast aan de gewijzigde wetgeving. Tarieven en regelingen in het belastingrecht wijzigen jaarlijks. De gegevens in dit boek zijn gebaseerd op de stand van zaken in peiljaar 2018. Naast het actualiseren heb ik ook diverse uitbreidingen toegepast. Een sterk gewijzigd onderdeel is de vermogensrendementsheffing. Vanwege de ingewikkeldheid heb ik drie manieren toegevoegd om het systeem uit te leggen. Ook heb ik de wijzigingen met betrekking tot de hypotheekrenteaftrek opgenomen.

Latere wijzigingen

Natuurlijk zullen wetten, tarieven en dergelijke na verschijning van dit boek weer vaak gewijzigd worden. Ik zal bepaalde wijzigingen publiceren op de methodesite www.juridischjuist.info. Denk daarbij aan nieuwe tarieven of korte aanduidingen van gewijzigde wetgeving. Deze service wordt je als lezer van dit boek aangeboden, maar uiteraard blijft iedere lezer zelf verantwoordelijk voor het zelf bijhouden van de wetgeving.

Dankwoord

Dank aan Arnold Verschut voor zijn inhoudelijke bijdragen aan eerdere versies van dit boek. Ik ben verder dank verschuldigd aan de docenten die met hun feedback een wezenlijke bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van dit boek: Marion Chaar en Lesley Febis (ROC van Amsterdam), Douwe de Bruine (ROC Friese Poort), Jeroen Verlaan (Nova College), Helmer Post (ROC Horizon College) en Dirk Dijkstra (Drenthe College).

Ook dank ik hartelijk belastingdeskundige Ulrike Weinreich voor haar aanwijzingen, waardoor dit boek nog vollediger en duidelijker is geworden.

Hoe werkt de methode?

De methode bestaat uit bronnenboeken en een website. Voor elke opleiding heb je een aantal bronnenboeken nodig. In deze bronnenboeken wordt de basistheorie beschreven en worden begrippen uitgelegd. Aan het eind van elk hoofdstuk vind je vragen en opdrachten.

Op de methodesite vind je extra opdrachten, extra bronnenmateriaal en eventueel nieuws in verband met wetswijzigingen of andere actualiteiten. Deze website kun je bereiken via www.juridischjuist.info.

Inloggen

Voor in dit boek vind je de licentie voor de methodesite van Juridischjuist.info: www.juridischjuist.info. Op deze methodesite vind je de bronnen (bijvoorbeeld opdrachten, filmpjes en weblinks) die je nodig hebt.

Als je voor het eerst wilt inloggen op de methodesite, moet je eerst de licentie activeren. Deze licentie vind je voor in het boek. De licentie is 12 maanden geldig vanaf het moment waarop je deze hebt geactiveerd.

Hoe moet je de licentie activeren?

- Open je browser en ga naar www.edu-actief.nl/licentie.
- Hier vind je een filmpje over hoe je je licentie kunt activeren. Bekijk dit filmpje.
- Volg de stappen om je licentie te activeren.
- Met behulp van je gebruikersnaam en wachtwoord kun je vervolgens inloggen op de methodesite www.juridischjuist.info.

Veel succes!

Mr. Paul Bles

Afkortingen

Abbb	algemene beginselen van behoorlijk bestuur
ANBI	algemeen nut beogende instelling
Anw	Algemene nabestaandenwet
AOW	Algemene Ouderdomswet
avas	afwezigheid van alle schuld
Awb	Algemene wet bestuursrecht
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
AWR	Algemene wet inzake rijksbelastingen
BBBB	Besluit Bestuurlijke Boeten Belastingdienst
bpm	belasting van personenauto's en motorrijwielen
Btw	belasting over de toegevoegde waarde
Bv	besloten vennootschap
BW	Burgerlijk Wetboek
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
dga	directeur-grootaandeelhouder
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
FIOD	Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst
Gemw	Gemeentewet
Gw	Grondwet
IB	inkomstenbelasting
k.k.	kosten koper
LB	loonbelasting
Nv	naamloze vennootschap
OWM	onderlinge waarborgmaatschappij
OZB	onroerendezaakbelasting
PH vv	premieheffing volksverzekeringen
Provw	Provinciewet
SW 1956	Successiewet 1956
Vpb	vennootschapsbelasting
WBR	Wet op belastingen van rechtsverkeer

Wet OB 1968	Wet op de omzetbelasting 1968
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WW	Werkloosheidswet
WWB	Wet werk en bijstand

Hoofdstuk 1

Inleiding belastingrecht

Na dit hoofdstuk kun je:

- uitleggen waarom er belastingen zijn
- aangeven welke tariefstelsels er zijn
- onderscheid maken tussen belastingen en andere betalingen aan de overheid
- weten welke instanties belastingen kunnen heffen
- het onderscheid begrijpen tussen directe en indirecte belastingen
- de diverse beginselen benoemen die bij belastingen gelden
- de bronnen van belastingrecht benoemen.

Casus

Bram Vlaardijk heeft een mooie relatie met Gerry Neegbos. Zij gaan samen om de tafel zitten om hun financiën eens op een rijtje te zetten voordat zij de stap naar trouwen en samenwonen gaan zetten. Inkomsten worden opgeteld en de diverse belastingen en sociale premies worden in mindering gebracht om hun gezamenlijk netto-inkomen te berekenen. Dan bespreken zij of ze een huis kunnen kopen. Zij houden daarbij natuurlijk ook rekening met de overdrachtsbelasting bij aankoop. En ook zullen ze op het eigenwoningforfait en de hypotheekrenteaftrek letten. Verder kijken ze naar de nalatenschap van de overleden vader van Gerry en schatten ze de erfbelasting in, om te weten of ze daarmee genoeg eigen geld hebben voor de aankoop van een huis. Ten slotte bestuderen ze de fiscale kanten van de onderneming van Bram, een winkel in computers, software en ICT-dienstverlening.

1.1 Inleiding

Het leven heeft, aldus de Amerikaanse staatsman en journalist Benjamin Franklin, maar twee zekerheden te bieden: de dood en de belastingen ('death and taxes'). Zo zeker als het is dat aan ons verblijf hier op aarde een einde komt, zo onvermijdelijk is het dat we ook met belastingen te maken krijgen, zo beweerde hij. En inderdaad, hij heeft nog steeds gelijk.

Zo betalen we over ons salaris loon- en inkomstenbelasting, de winst uit ons bedrijf wordt belast (inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting), de prijs van een product in de winkels is verhoogd met omzetbelasting, aan de pomp rekenen we belasting (accijns) af voor onze benzine, voor onze auto moeten we motorrijtuigenbelasting betalen. Als we van een glas wijn of bier willen genieten, dan is ook hiervoor belasting (accijns) betaald. Hetzelfde geldt als we er – ondanks onze jaarlijkse goede voornemens – een sigaret bij opsteken.

Zijn we eigenaar van een huis, dan is ons bij de koop overdrachtsbelasting in rekening gebracht en betalen we jaarlijks aan de gemeente onroerendezaakbelasting. We doen bijna geen stap in het leven zonder dat er belasting moet worden betaald. En zelfs na onze dood komen de belastingen nog om de hoek kijken. Want over wat we nalaten moet door de erfgenamen erfbelasting worden betaald.

Belastingheffing is traditioneel borrelpraat en een dankbaar gespreksonderwerp op menig verjaardagsfeestje, zeker als de jaarlijkse aangifte weer moet worden ingevuld. De feestvreugde kan echter zo plaatsmaken voor verhitte discussies. Daarbij gaat het veelal niet om het feit dát er

belasting wordt geheven, over de noodzaak daarvan is iedereen het wel eens. Hoeveel iemand aan belasting moet betalen en hoe vervolgens het door de overheid ontvangen belastinggeld wordt besteed, daarover zijn de meningen verdeeld.

Die mening wordt vooral bepaald door de politieke stroming of ideologie die men aanhangt. De opvatting dat de samenleving gebaat is bij veel invloed van de overheid, is een uitgangspunt dat we traditioneel bij de linkse partijen tegenkomen. Deze voorstanders van een actieve overheid zien het liefst dat de overheid op zo veel mogelijk terreinen aanwezig is. De burger, verzorgd van de wieg tot het graf. De politieke partijen aan de rechterzijde zien daarentegen liever een compacte en afgeslankte overheid die alleen voor de burger in de bres springt als deze zich echt niet alleen kan redden. De eigen verantwoordelijkheid van de burger staat voorop. Alleen bij uitzondering mag de burger bij de overheid aankloppen.

Het is duidelijk dat, als de voorkeur uitgaat naar een actieve overheid, die overheid meer behoefte en noodzaak zal hebben aan belastinginkomsten. De overheid is voor haar inkomsten immers voor het grootste deel afhankelijk van het heffen van belastingen van haar burgers.

Welke politieke stroming men ook aanhangt, de individuele belastingplichtige vindt meestal dat juist hij te veel betaalt. Met gepaste ergernis kijkt hij maandelijks naar zijn loonstrookje en met gezonde tegenzin wordt jaarlijks het aangiftebiljet ingevuld. Altijd is de pijn in de eigen portemonnee het ergst. Is het wel redelijk dat hij zo veel meer moet betalen dan al die anderen?

Figuur 1.1: Tegeltjeswijsheid.

Intussen doet de Belastingdienst zijn best om het gevreesde imago wat op te poetsen. Maar verder dan de slogan 'Leuker kunnen we het niet maken, wel makkelijker' komt de dienst eigenlijk niet. De Belastingdienst doet wel zijn best het de burger zo gemakkelijk mogelijk te maken. Bijvoorbeeld door het vereenvoudigen van de aangifte of de BelastingTelefoon (Gratis telefoonnummer 0800-0543 voor informatie en hulp).

Vooraf ingevulde aangifte

Tegenwoordig kun je een aangifte doen in een bestand dat door de Belastingdienst vooraf grotendeels al is ingevuld. Bijvoorbeeld met gegevens van werkgevers, uitkeringsinstanties, banken en dergelijke. Het is wel van belang om te beseffen dat de belastingplichtige zelf nog steeds verantwoordelijk blijft voor de juistheid van alle gegevens. Hij moet alle vooraf ingevulde gegevens dus nog wel goed controleren!

Het wordt op deze manier wel gemakkelijker, maar zeker niet leuker. Want dat er uiteindelijk belasting moet worden betaald, is zeker.

1.2 Belastingmoraal

Bij het gegeven dat er nu eenmaal belasting wordt geheven en we als burgers moeten betalen, komt het begrip '**belastingmoraal**' om de hoek kijken.

Met de belastingmoraal wordt bedoeld de feitelijke bereidheid van burgers om datgene wat zij aan belasting verschuldigd zijn ook daadwerkelijk te (willen) betalen.

Belasting betalen vindt niemand leuk, ook niet als duidelijk is dat het een noodzakelijk kwaad is waarmee de talrijke openbare voorzieningen in onze samenleving worden gefinancierd. Dat ligt vooral aan het gedwongen karakter, waarbij we geen invloed hebben op de wijze waarop de belastinggelden worden besteed. Wanneer het nut van de bestedingsdoelen niet duidelijk is of in twijfel wordt getrokken, neemt de bereidheid om belasting te betalen af.

Belastingontduiking en belastingfraude

Het risico ligt altijd op de loer dat de individuele belastingplichtige de verleiding niet kan weerstaan om minder te betalen dan hij zou moeten. De gelegenheid schept immers de dief. Geen belastingheffing zonder belastingontduiking en belastingfraude. Het belastingstelsel is niet waterdicht en altijd zal worden gezocht naar de mazen in de wet. Goedbetalde adviseurs zijn stevast op zoek naar wat nog net legaal is. Maar niet alleen zij, ook dicht bij huis probeert men het maximale uit de kast te halen. Het zo min mogelijk betalen van belasting is tot nationale sport verheven. Het maakt daarbij niet uit tot welke sociale klasse iemand behoort.

Figuur 1.2: Schildert hij wit of zwart?

Illegale fiscale activiteiten en constructies zijn er in alle soorten en maten. Het rommelen met de kilometeradministratie van de leaseauto, de klusjesman die zonder btw-nota zijn diensten verricht, het hebben van anonieme, buitenlandse bankrekeningen, het gebruikmaken van vernuftige belastingconstructies, al dan niet in zonnige, tropische oorden, het zijn maar enkele voorbeelden van pogingen om de belastingplicht te ontlopen.

Belastingfraude of legale constructie?

De Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst (FIOD) heeft in een internationaal onderzoek beslag gelegd bij een vastgoedman. Hij wordt verdacht van oplichting van de Belastingdienst, valsheid in geschrifte en witwassen. Het totale nadeel voor de schatkist wordt geschat op ruim 25 miljoen euro. Het vermoeden is dat verdachte in 2006 de winst van tientallen miljoenen uit een vastgoeddeal buiten het zicht van de Belastingdienst heeft proberen te houden met behulp van een Stichting Particulier Fonds (SPF) op Curaçao. Door op papier het beheer van de stichting door een trustkantoor op Curaçao te laten verrichten, leek het alsof dat vermogen niet van hem was en bespaarde hij in ieder geval een flink bedrag aan belasting. Is dit nu belastingfraude of is het een slimme fiscale constructie? De inspecteur vertrouwt het niet en heeft de FIOD ingeschakeld.

De FIOD heeft in Nederland vier bedrijfspanden en een woning doorzocht. Op Curaçao is er gezocht in een trustkantoor. Er is administratie en € 200.000 contant geld in beslag genomen. Daarnaast is beslag gelegd op bankrekeningen en kunst. De vastgoedman heeft met het Openbaar Ministerie een deal gesloten, waardoor tegen betaling van een afkoopsom de vervolging is beëindigd.

Veel 'onbekende huizen' in Italië

6 maart 2012

Aparte taferelen in Italië. Daar staan namelijk ruim een miljoen gebouwen méér dan dat de overheid denkt ... Deze huizen en kantoorpanden zijn gebouwd, maar nooit aan het kadaster doorgegeven. Jammer voor de overheid, want die loopt hierdoor per jaar zo'n half miljard euro aan belastingen mis. Italië kampt met een schuldenlast. Premier Mario Monti wil deze verkleinen door minder geld uit te geven en meer belastingcentjes op te halen. Veel mensen gebruiken in het land trucjes om de belasting te ontduiken.

Bron: <www.spitsnieuws.nl>.

Als het gaat om ernstige fiscale strafbare feiten, dan treedt er een merkwaardig verschijnsel op. Fiscale misdrijven worden in vergelijking met andere delicten als minder kwalijk en minder schadelijk ervaren. Belastingfraude mag niet, maar de succesvolle fraudeur kan in brede lagen van de bevolking op bijval of zelfs bewondering rekenen. Belastingontduiking prikkelt de fantasie.

Hierbij worden allerlei excuses als rechtvaardiging aangevoerd: 'iedereen doet het', 'de hoge heren doen zelf niet anders', 'we moeten alleen maar betalen voor al die werklozen die te lui zijn om te werken' of nog minder gepolijste uitspraken. Het zijn bekende geluiden, die misschien wel zo oud zijn als de belastingen zelf. Als er harde euro's kunnen worden 'verdiend', zijn normen en waarden vaak ver te zoeken.

De wetgever, de Belastingdienst en de FIOD spannen zich in om de illegale economie een halt toe te roepen. Met succes, zeggen ambtenaren en politici. Maar anderen zijn minder optimistisch. 'Onbegonnen werk' of 'dweilen met de kraan open' is hun ondubbelzinnige oordeel. Intussen circuleren in Nederland tientallen miljarden euro's in het zwarte circuit: Een zwarte economie die naast de normale economie functioneert. Denk daarbij ook aan inkomsten uit illegale activiteiten zoals drugshandel en zwart werken.

Griekse zwembaden ...

De problemen van de Griekse overheid met haar financiën zijn bekend. Een van de oorzaken is de traditie van belastingfraude. Er is bijvoorbeeld een belasting op het hebben van een zwembad in je achtertuin. Alle zwembaden zouden dus moeten zijn aangegeven bij de belastingdienst ...

In het rijke noordelijke stadsdeel van Athene hebben 324 huizenbezitters een zwembad bij hun huis aangegeven. De satellietfoto's van Google Earth tonen echter de aanwezigheid van bijna 17.000 zwembaden ...!

De overheid kan dus heel snel een deel van haar tekorten opheffen door even op Google Earth te kijken of in een helikopter te stappen. Een drone van de belastingdienst kan hier ook veel geld opleveren ...

1.3 Belastingen: inkomstenbron nummer 1

Belastingen zijn dus een noodzakelijk kwaad. Zonder belastinginkomsten zou Nederland niet kunnen zijn wat het nu is: een moderne verzorgingsstaat met een hoog voorzieningenniveau. Nederland heeft als moderne westerse samenleving zijn burgers veel te bieden. Verzorging van de wieg tot het graf, op allerlei gebied.

Volksgesondheid, onderwijs, sociale voorzieningen, defensie, rechtspraak, wegennet en dijken, het verlenen van subsidies voor kunst en cultuur: het zijn maar enkele overheidssectoren waarin de overheid zich nadrukkelijk laat zien. Ook in vergelijking met andere West-Europese landen doen we het goed.

De keerzijde van diezelfde medaille is dat aan die voorzieningen een fors prijskaartje hangt. De inkomsten van de overheid bestaan voor het grootste deel uit belastinginkomsten. Die worden voor 2018 geschat op € 170 miljard (bron: CBS).

De overheid is voor haar inkomsten echter niet alleen afhankelijk van belastinginkomsten. In 1959 werd in het Groningse Slochteren de aardgasbel ontdekt. Jaarlijks ontvangt de Nederlandse Staat een bedrag van ongeveer € 2 miljard aan aardgasbaten. De gaskraan zal in 2030 echter geheel worden dichtgedraaid in verband met aardbevingsschade in Groningen.

Een derde inkomstenbron van de overheid betreft inkomsten uit aandelen. De Nederlandse Staat bezit aandelen in een aantal grote ondernemingen en ontvangt daaruit dividend. Ze heeft een belang in bedrijven als KLM, Schiphol en KPN. Natuurlijk verdient Nederland uit die bronnen alleen maar geld als er door die bedrijven winst wordt gemaakt. Die inkomsten zijn **conjunctuurgevoelig**. In tijden van een economische crisis zijn hieruit minder inkomsten te verwachten. Inkomsten uit belastingheffing zijn structureel en redelijk constant.

1.4 Geschiedenis

Belastingheffing is geen nieuwe uitvinding, maar van alle tijden. Tijdens de Spaanse overheersing in de zestiende eeuw had de hertog van Alva al het plan om over verhandelde goederen 10% omzetbelasting in rekening te brengen: 'Alva's tiende penning'. In de eeuwen die volgden, waren het vooral accijnzen op levensmiddelen (brood, aardappelen en vlees) die aan de burgers in rekening werden gebracht, ongeacht of men nu rijk of arm was. Tevens ontstonden langzaam maar zeker gedachten over het invoeren van een stelsel van inkomstenbelasting.

Aan het betalen van belasting werden naderhand bijzondere voorrechten verbonden. Bij de grondwetswijziging van 1848 werd het **censuskiesrecht** ingevoerd (census = belasting). Kiesrecht werd alleen opengesteld voor mannen die belasting betaalden. Mannen die geen belasting betaalden, hadden dus geen kiesrecht. Het vrouwenkiesrecht zou overigens nog tientallen jaren op zich laten wachten!

In de twintigste eeuw werd een volwaardig stelsel van belastingen ontwikkeld. Loon- en inkomstenbelasting werden instrumenten in handen van de overheid waarmee inkomenspolitiek werd bedreven. Maar ook werd een omvangrijk en verfijnd belastingstelsel nodig om de welvaartsstaat te financieren.

1.5 Belastingen en tariefstelsels

In dit boek zal onder andere aandacht worden besteed aan belastingen op inkomen van **natuurlijke personen** (mensen). Het gaat dan om de inkomsten- en loonbelasting. In opbrengst zijn deze twee belastingsoorten niet de grootste. Met omzetbelasting, de belasting die wordt geheven over de levering van goederen en diensten, wordt door de overheid het meeste geld geïnd. Als we het hebben over belastingen, dan moeten we ook spreken over tarieven en tariefstelsels.

Op grond van de **Wet inkomstenbelasting 2001** wordt belasting geheven over het genoten inkomen van natuurlijke personen. Gaat het daarbij om inkomen uit werk en woning (box 1), dan wordt bij de heffing een zogenoemd **progressief stelsel** gehanteerd. Dit stelsel houdt in dat de belastingplichtige een hoger percentage aan inkomstenbelasting moet betalen naarmate hij meer verdient. Dus bijvoorbeeld bij een lager inkomen 27% over het totale inkomen en bij een hoger inkomen 39%.

De inkomstenbelasting als progressieve belasting is een politieke keuze. Bij een progressieve belasting wordt uitgegaan van het beginsel dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen. Dit uitgangspunt is niet onomstreden. Andere stelsels zijn denkbaar. Bijvoorbeeld het heffen van een **proportioneel tarief**, waarbij een gelijk percentage belasting wordt geheven ongeacht de hoogte van het inkomen.

Herverdeling van inkomens

Door een progressief tarief worden de inkomens herverdeeld. De overheid neemt eigenlijk weg bij de rijken en geeft dit aan de arme burgers. Dus de lagere inkomensgroepen hebben baat bij een progressief tarief, terwijl de hogere inkomensgroepen er nadeel van hebben. Voorstanders van deze tariefstructuur vinden we vooral bij linkse partijen, zoals de PvdA en SP. Een progressief tarief kan bijvoorbeeld via een schijventarief worden ingesteld. In Nederland betaalt men in de eerste schijf circa 36%, in de tweede en derde schijf circa 40% en in de vierde schijf circa 52% (peiljaar: 2018). Het betreft hier de inkomstenbelasting en de premie volksverzekeringen (zie verder hoofdstuk 2).

Daartegenover staan ook politieke voorkeuren voor een proportioneel tarief. Iedereen betaalt dan hetzelfde percentage, ongeacht de hoogte van het inkomen. Dus dan zou één percentage bij de inkomstenbelasting gelden voor iedereen. Vandaar dat dit ook wel 'vlaktax' wordt genoemd. Dit werkt ten nadele van de lagere inkomensgroepen en ten voordele van de hogere inkomensgroepen.

Nieuw schijventarief?

Tijdens het schrijven van dit boek heeft het nieuwe kabinet in het regeerakkoord opgenomen dat wordt overgegaan naar een schijventarief met minder schijven. Dat betekent een tussenvorm tussen het huidige schijventarief en de 'vlaktax'. Zie hiervoor verder hoofdstuk 2.

Voorbeeld

Anton heeft over dit belastingjaar een inkomen van € 50.000 en zijn buurman Bernard heeft een inkomen van € 100.000. We gaan kijken hoe dit uitwerkt in beide tariefstructuren.

Hoe werkt een proportioneel tarief?

Stel, het belastingpercentage zou voor iedereen gelijk zijn, bijvoorbeeld 40%. Dat is dus een proportioneel tarief, omdat het een vast percentage is.

Anton betaalt dan:	40% van	€ 50.000	= € 20.000
Bernard betaalt dan:	40% van	€ 100.000	= € 40.000

Let op!

We gebruiken voor het gemak even eenvoudige percentages en getallen die in de praktijk anders zijn!

Hoe werkt een progressief tarief?

Stel, het (fictieve!) tarief voor de inkomstenbelasting (IB) is:

- in de 1e schijf (tot € 20.000) 30%
- in de 2e schijf (tot € 50.000) 40%
- in de 3e schijf (boven € 50.000) 50%.

Anton betaalt dan in de 1e schijf:	30% van	€ 20.000	= € 6.000
Plus in de 2e schijf:	40% van	€ 30.000	= € 12.000
Totaal inkomstenbelasting		€ 50.000	= € 18.000

Anton betaalt dus in totaal 36% over zijn inkomen van € 50.000.

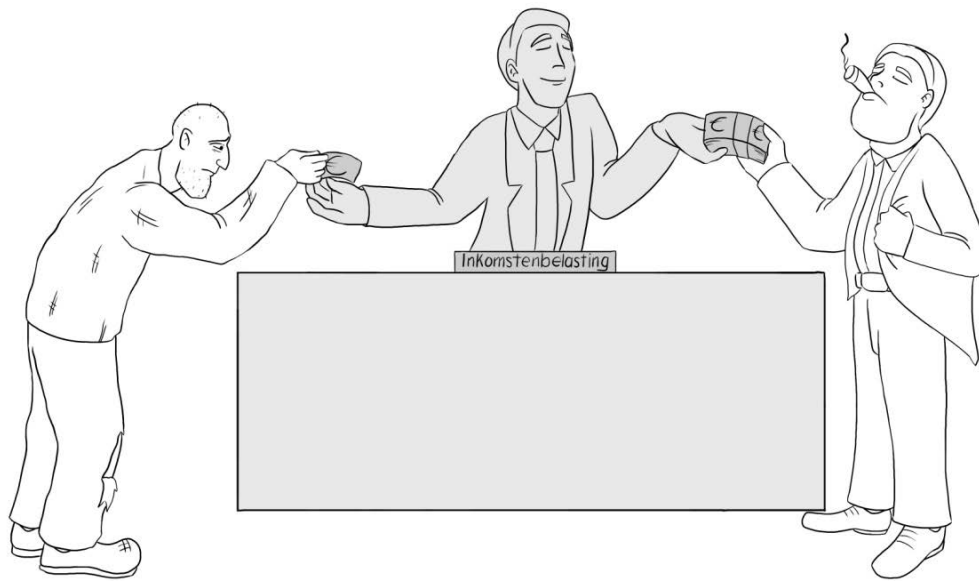
Bernard betaalt dan in de 1e schijf:	30% van	€ 20.000	= € 6.000
Plus in de 2e schijf:	40% van	€ 30.000	= € 12.000
Plus in de 3e schijf:	50% van	€ 50.000	= € 25.000
Totaal inkomstenbelasting		€ 100.000	= € 43.000

Bernard betaalt daardoor in totaal 43% over zijn inkomen van € 100.000.

‘Niemand betaalt 50% belasting over zijn inkomen.’

Je hoort soms de bewering dat de hogere inkomens 50% van hun inkomen moeten afdragen aan belasting. Dat is niet juist. Zoals eerder is aangegeven, geldt er een schijfentarief: in de eerste schijf circa 36%, in de tweede en de derde schijf circa 40% en in de vierde schijf circa 50% (peiljaar: 2018).

Als iemand een hoog inkomen heeft, betaalt ook hij over de eerste schijf circa 36%, over de tweede schijf van zijn inkomen betaalt hij circa 40% en pas over de derde schijf betaalt hij 50%. Per saldo komt dus niemand aan een belasting van circa 50% over zijn totale inkomen! Daarnaast geldt dat mensen met een hoog inkomen daardoor ook hogere belastingvoordelen hebben op aftrekposten zoals de hypotheekrenteaftrek (peiljaar: 2018).

Figuur 1.3: De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten ...

Progressief of proportioneel?

Tegenstanders van een progressief stelsel zullen bijvoorbeeld aanvoeren dat hogere inkomens (die dus progressief meer belasting betalen) niet per se meer profiteren van de voorzieningen die door de overheid met de belastinggelden worden gerealiseerd. Iemand met een hoger inkomen profiteert niet méér van bijvoorbeeld het wegennet of defensie. Sterker nog, het progressieve stelsel zal getalenteerde mensen uit Nederland kunnen weggagen en voor hen demotiverend kunnen werken. Ze hebben het idee dat alleen nog maar voor de belasting wordt gewerkt. Aldus deze tegenstanders. Voorstanders van een progressief tarief zijn van mening dat de mensen met een hoog inkomen veel gemakkelijker het geld kunnen missen om de hogere belasting te betalen. Zij vinden het rechtvaardig dat de mensen met hogere inkomens wat extra inleveren om het leven voor mensen met een lager inkomen wat draaglijker te maken.

De keuze voor een bepaald belastingstelsel maakt onderdeel uit van inkomenspolitiek. Een progressief stelsel zal een gelijkmatiger verdeling van inkomens tot gevolg hebben. Dit wordt 'herverdeling van inkomens' genoemd.

1.6 Belastingen: definitie

Wat zijn belastingen?

Belastingen zijn:

- gedwongen betalingen aan de overheid
- op grond van publiekrechtelijke regelingen
- waar geen rechtstreekse tegenprestatie van de overheid tegenover staat en
- die geen bestraffend karakter hebben.

Laten we eens kijken naar de inkomstenbelasting. Is dit een echte belasting?

- Ja, het is een betaling aan de overheid en men wordt daartoe gedwongen.
- Ja, het is een betaling op grond van een publiekrechtelijke regeling: de Wet inkomstenbelasting 2001.
- Ja, er staat geen rechtstreekse tegenprestatie van de overheid tegenover de betaling van de inkomstenbelasting.
- Ja, de betaling heeft geen bestraffend karakter, zoals bijvoorbeeld een verkeersboete.

We zien dus dat we op alle vragen 'ja' hebben kunnen antwoorden. Dus we kunnen concluderen dat de inkomstenbelasting een echte belasting is.

Ga voor jezelf eens na of de btw een echte belasting is.

Wel betalen, geen belasting

Wie belasting betaalt, betaalt geld aan de overheid. Maar... niet elke betaling aan de overheid is aan te merken als belastingbetaling. Hieronder staan enkele voorbeelden van betalingen aan de overheid die geen belasting zijn.

Voorbeelden

- **een burger koopt iets van de gemeente**
De gemeente verkoopt een perceel grond aan mevrouw Botermans. Zij betaalt de koopsom. Zij betaalt wel geld aan de overheid, maar er is natuurlijk geen sprake van belasting. De transactie berust op de regels die gelden voor een koopovereenkomst. Het maakt eigenlijk helemaal niet uit of je een stuk grond koopt van de gemeente of van een particulier. Beide situaties vallen dus ook onder het privaatrecht!
- **een bekeuring**
De heer Jansen krijgt een bekeuring omdat hij te hard heeft gereden. De bekeuring is een boete en heeft een bestraffend karakter. Er is dus geen sprake van belasting.
- **een retributie**
Mevrouw Pietersen komt erachter dat haar rijbewijs binnenkort verloopt. Ze gaat naar het stadhuis om een nieuw rijbewijs aan te vragen en ze betaalt hiervoor de kosten. Hier levert de overheid voor de betaling een directe tegenprestatie, namelijk het verstrekken van het rijbewijs. Ook hier is geen sprake van belastingheffing, maar van een zogenoemde retributie.
- **schenken of nalatenschappen**
Schenken die worden gedaan of nagelaten aan de staat of een erfenis die wordt nagelaten aan de staat, zoals bijvoorbeeld aan het Rijksmuseum of aan een instituut voor wetenschappelijk onderzoek, zijn vrijwillig. Dus vallen ze uiteraard niet onder het belastingbegrip. Dat is namelijk een gedwongen betaling.

Premies voor sociale verzekeringen worden ook niet als belastingen aangemerkt, hoewel ze samen met belastingen worden geïnd. De reden hiervoor is dat de verzekeringsgedachte achter deze uitkeringen voorop staat. Bij het betalen van bijvoorbeeld de AOW-premie verzekert de werknemer zich tegen de financiële risico's van het ouder worden.

Met de heffing van loon- en inkomstenbelasting worden tegelijkertijd de premies volksverzekeringen geïnd. De jaarlijkse aangifte betreft dus altijd de inkomstenbelasting en de premies volksverzekeringen.

1.7 Belastingen: manieren van onderscheid

Belastingen zijn er in allerlei soorten en maten en onder verschillende benamingen. Ze worden geheven door verschillende overheden. Het is dan ook mogelijk om de belastingen op verschillende manieren onder te verdelen, ofwel te rubriceren.

De volgende indelingen worden het meest gebruikt:

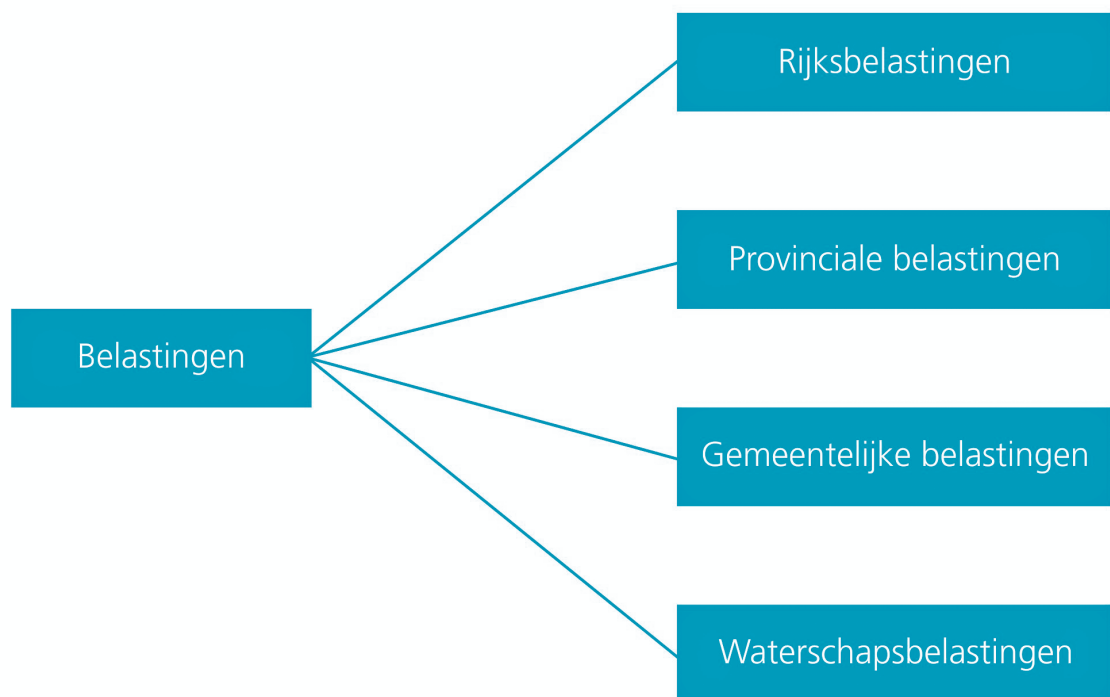
Naar heffende instantie

Eén manier om onderscheid aan te brengen in de verschillende soorten belastingen is om te kijken naar welke overheidsinstantie de betreffende belasting heft (zie figuur 1.4).

De overheid is van oudsher onderverdeeld in verschillende bestuurslagen. We onderscheiden onder meer:

- Rijk (de centrale overheid)
- provincie
- gemeente
- waterschappen.

Met deze onderverdeling corresponderen dus de rijks-, provinciale, gemeentelijke en waterschapsbelastingen.

Figuur 1.4: De overheid en de belastingen.

Het Rijk heft de 'grote' belastingen waaruit voor de (centrale) overheid de meeste inkomsten voortvloeien: omzetbelasting, loon- en inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting. Verder kunnen worden genoemd: kansspelbelasting, dividendbelasting, motorrijtuigenbelasting en bpm, overdrachtsbelasting, accijnzen en bijvoorbeeld een aantal milieuheffingen.